

El llenguatge

El prefix trans (I)

24/IV/1979

El prefix llatí trans (procedent d'una preposició), que té la significació de «més enllà, a l'altra banda, a través de», i que trobem en molts mots catalans composts, revesteix tres formes diferents, trans, tras i tra: transgredir, traslladar i traduir. Però només els dos primers, trans i tras han esdevingut aptes per a la formació de nous composts pròpiament catalans: llevat d'algun cas, com trabucar o tragar els mots catalans que presenten la forma prefixada tra provenen ja de composts llatins, alguns d'ells hereditaris, com tramuntar i d'altres d'origen erudit, és a dir, manllevats directament al llatí escrit, trajecte o traducció

Molts dels mots formats amb els elements trans i tras provenen també de formes llatines compostes. Però, com hem dit, totes dues formes prefixades han demostrat capacitat per a la formació de nous mots catalans, com és ara, d'una banda, transformar, transbordar, transposar o transatlàntic i d'altra, traspalar, trasplantar i traspaperar. Per a la formació d'adjectius de lloc significants «delà, a l'altra banda», fem servir exclusivament la forma trans: transatlàntic, transalpi, transpirinenc, transsiberià, transandí, etc. Notem, en aquests mots, dues particularitats excepcionals: el so sonor de la s darrera consonant en mots com transalpi, etc; i el grup ss també darrera consonant en un mot com transsiberià.

Es ben lògic que la doble forma amb què es presenta aquest prefix (fent abstracció, ara, de la tercera, ja que els mots en què apareix resulten més diferenciats i sovint hom ni els relaciona amb els altres) origini algunes vacil·lacions. Aquestes vacil·lacions també es produeixen en castellà, però mentre que en aquesta llengua en alguns casos es consideren admissibles totes dues formes —per exemple, «transcendente» i «trascendente»— aquest fet no es produeix en català, la normativa del qual ha fixat perfectament la forma de cada mot. Vet aci, doncs, les formes dels mots més generalment objecte de dubte o vacil·lació (i d'error): transcendir, transhumància, translació, translúcid i transmutar per un costat, i traslladar, traslluir, trasmudar, traspuntar i trastorn per l'altre.

Albert Jané